

الگوی رهبری امام خمینی (ره)

عباس شفیعی

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

تابستان ۱۳۹۱

شفیعی، عباس، ۱۳۴۶ - گردآورنده.
 الگوی رهبری امام خمینی(ره) / عباس شفیی. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۱.
 سیزده، ۲۳۳ص: مصور، نمودار. - (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۲۱۶: مدیریت؛ ۸)
 بها: ۴۴۰۰۰ ریال
 فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 کتابنامه: ص[۲۱۱]-۲۱۶.
 نمایه.
 ۱. خمینی، روح‌الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ - نظریه درباره رهبری (اسلام). ۲. رهبری سیاسی - جنبه‌های مذهبی - اسلام، ۳. رهبری (اسلام) - پرسش‌ها و پاسخ‌ها. الف. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. ب. عنوان.
 ۱۳۹۱ ۷ الف ۹۵ ر ۵ / ۱۵۷۴ DSR
 ۹۵۵ / ۰۸۴۲
 شماره کتابشناسی ملی
 ۲۷۴۴۳۵۸

الگوی رهبری امام خمینی(ره)

مؤلف: عباس شفیی

ویراستار: سعیدرضا علی‌عسکری

ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

حروفچینی و صفحه‌آرایی: اداره چاپ و انتشارات پژوهشگاه

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۱

تعداد: ۱۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی: سعیدی

چاپ: قم - سبحان

قیمت: ۴۴۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۲۱۱۱۱ - ۲۵۱ (انتشارات: ۲۱۱۱۳۰۰) نمابر: ۲۸۰۳۰۹۰

ص.پ. ۳۱۵۱ - ۳۷۱۸۵ ● تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، نیش کوی اُسکو، تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰ و ۶۶۹۷۸۹۲۰ - ۲۱

Website: www.rihu.ac.ir

Email: info@rihu.ac.ir

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

کتاب حاضر به عنوان کتاب درسی برای دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی رشته مدیریت و علوم سیاسی و نیز دیگر علاقه‌مندان حوزه مدیریت و رهبری تهیه شده است.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای
اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز
جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می داند از مؤلف محترم آقای عباس شفیعی تقدیر و تشکر نماید.

پژوهشگاه

www.ketab.ir

بسم الله الرحمن الرحيم

علوم انسانی در حکم مجموعه قواعد تنظیم حیات انسان در بخش نرم‌افزاری فرهنگ و تمدن بشری، علوم و معارفی است که به صورت روش‌مند از رفتارها، باورها، نگرش‌ها، احساسات و همه پدیده‌های انسانی معنادار بحث می‌کند و از مصادیق یقینی آن فلسفه، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، علوم تربیتی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی، مدیریت و حقوق است.

تحول در حوزه‌های علمی، به ویژه در علوم انسانی از فرازهای مورد تأکید حضرت امام خمینی (ره) و مطالبات جدی رهبر نظام انقلاب (مد ظله) به ویژه در سال‌های اخیر است. اهمیت این تحول، ریشه در مطالعات علوم انسانی و نیازهای مترتب بر آن، به ویژه رشد و توسعه شتابان دانش و فرهنگ در عرصه جهانی دارد؛ زیرا در آن، از یک سو انسان، به عنوان اشرف مخلوقات و از دیگر سو روابط او با دیگران در عرصه بشری مطرح است و از این جهت این علوم بر علوم دیگر تقدم دارد. به واقع، رسالت مهم و اساسی این علم، شناختن انسان، پرورش شخصیت و توجه به شأن وجودی او و در یک نگاه، رساندن او به سرمنزل مقصود و هدایت به سوی مرتبه انسان کامل است.

ایران اسلامی از بنیان‌های تمدنی غنی و توانمندی‌های فراوانی در درون و برون محیط‌های دانشگاهی و حوزه‌های علمیه برخوردار است و از این جهت، بستری مهیا برای ورود به عرصه‌های علمی و تولید دانش بومی در حوزه‌های علوم انسانی فراهم است. به پشتوانه چنین میراث گران قدری، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با حمایت مالی معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری که رسالت و تکلیف اصلی آن تلاش برای تعمیق و گسترش علوم، معارف و ارزش‌های انسانی اسلامی و تطابق هرچه بیشتر رشته‌ها و درس‌های دانشگاهی با نیازهای

جامعه و کاربردی کردن آنها و تحول در ارتقای علوم انسانی با تقویت جایگاه و منزلت این علم است، زمینه‌های چاپ این اثر را فراهم آورده است.

از استادان، فرهیختگان و صاحب‌نظران ارجمند می‌خواهیم تا با همکاری و راهنمایی‌های ارزشمند خود این معاونت را در جهت نقد کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه علمی یاری فرمایند.

معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

فهرست مطالب

۱	مقدمه مؤلف
۳	فصل اول: کلیات
۳	مبحث اول: مفاهیم
۳	مقدمه
۴	الف) ضرورت طرح موضوع
۵	ب) واژه‌شناسی
۵	۱. مفهوم سبک
۶	۲. مفهوم مدیریت
۷	۳. مفهوم رهبری
۸	۴. سبک رهبری
۱۰	○ خلاصه مبحث
۱۱	○ پرسش‌ها
۱۲	مبحث دوم: سبک‌شناسی در رهبری اسلامی امام خمینی (ره)
۱۲	مقدمه
۱۴	شیوه رهبری امام خمینی (ره)
۱۴	رهبری و مدیریت در اسلام
۱۷	ولایت فقیه، بنیاد رهبری امام خمینی (ره)
۱۹	امام خمینی (ره) رهبر و مدیری بی‌نظیر
۲۲	متدلوژی در پژوهش حاضر
۲۳	○ خلاصه مبحث
۲۳	○ پرسش‌ها
۲۵	فصل دوم: مطالعات رهبری
۲۵	مبحث اول: نگرش‌های رهبری (نگرش سنتی)
۲۵	مقدمه

۲۶	نگرش سنتی
۲۹	○ خلاصه مبحث
۳۰	○ پرسش‌ها
۳۱	مبحث دوم: نگرش‌های رهبری (نگرش رفتاری)
۳۱	مقدمه
۳۱	مفهوم نگرش رفتاری
۳۱	پژوهش‌های رفتاری
۳۲	مطالعات رهبری آیووا
۳۲	۱. سبک رهبری استبدادی، یا اقتدارمآب
۳۲	۲. سبک رهبری مشارکتی، یا دموکراتیک
۳۲	۳. سبک رهبری تفویضی
۳۳	مطالعات رهبری اوهایو
۳۴	مطالعات رهبری میشیگان
۳۶	۱. سبک رهبری وظیفه‌مدار
۳۶	۲. سبک رهبری کرمندمدار
۳۶	- سیستم ۱: استبدادی بهر نگرش
۳۸	- سیستم ۲: استبدادی خبیثانه
۳۸	- سیستم ۳: مشارکتی
۳۹	- سیستم ۴: دموکراتیک
۳۹	۲. شبکه مدیریت
۴۰	○ خلاصه مبحث
۴۲	○ پرسش‌ها
۴۲	مبحث سوم: نگرش‌های رهبری (نگرش اقتضایی)
۴۲	مقدمه
۴۳	نگرش اقتضایی
۴۳	پیوستار رهبری
۴۴	تئوری اقتضایی فیدلر
۴۵	تئوری وضعیتی
۴۷	تئوری مسیر - هدف
۵۰	○ خلاصه مبحث
۵۱	○ پرسش‌ها
۵۲	مبحث چهارم: پژوهش‌های جدید رهبری
۵۳	مقدمه
۵۳	۱. مدل ارتباط عمودی دونفره
۵۳	

۵۵	۲. مدل ارتباط چندجانبه
۵۶	۳. مدل رهبری تبدیلی
۵۷	۴. نظریه اسناد رهبری
۵۸	۵. نظریه رهبری فرهنگد
۶۰	۶. تئوری رهبری تیمی
۶۲	۷. رهبری بصیر
۶۵	۸. رهبری خدمتگزار
۶۷	۹. رهبری تحول گرا
۶۸	مقایسه رهبری تحول گرا و خدمتگزار
۶۹	۱۰. رهبری معنوی
۷۰	۱۱. رهبری اخلاقی
۷۱	رهبری اخلاقی از دیدگاه برنز
۷۲	۱۲. سطوح نیاز افراد و تعالی پیروان
۷۳	دسته بندی برنز از رهبران از نظر اخلاقی بودن
۷۳	○ خلاصه مبحث
۷۴	○ پرسش ها
۷۵	فصل سوم: الگوی رهبری امام خمینی (ره)
۷۵	مبحث اول: رهبری امام خمینی (ره) و تئوری های رهبری
۷۵	مقدمه
۷۶	امام خمینی (ره) و تئوری های رهبری
۸۲	○ خلاصه مبحث
۸۳	○ پرسش ها
۸۴	مبحث دوم: الگوی مدیریت بر قلوب
۸۴	مقدمه
۸۴	الگوی پیشنهادی امام خمینی (ره) به سران دولت های اسلامی
۸۵	مفهوم مدیریت بر قلوب
۸۷	شرایط دستیابی به مدیریت بر قلوب
۸۸	ترسیم کلی مدیریت بر قلوب در رهبری
۹۰	○ خلاصه مبحث
۹۰	○ پرسش ها
۹۱	مبحث سوم: عناصر مهم مدل مدیریت بر قلوب (انگیزه الهی)
۹۱	مقدمه
۹۱	مفهوم انگیزه الهی رهبر

۹۳ آثار انگیزه الهی

۹۳ ۱. انگیزه الهی و اصلاح رهبر

۹۴ ۲. نقش انگیزه الهی در تأسیس نهادها و استمرار آنها

۹۵ ۳. انگیزه الهی در عزل و نصب‌ها

۹۵ اخلاص توأم با تواضع شاخص کلی انگیزه الهی

۹۹ شاخص‌های عملیاتی در انگیزه الهی

۱۰۲ مفهوم پیروزی و شکست در اندیشه امام خمینی(ره)

۱۰۴ انگیزه الهی امام خمینی(ره) در عمل

۱۰۴ ۱. انگیزه الهی در نوشتن کتاب

۱۰۵ ۲. ادله خشنودی خدا بر خشنودی دوستان

۱۰۵ ۳. گله یکی از مدیران و پاسخ امام

۱۰۷ ○ خلاصه مبحث

۱۰۷ ○ پرسش‌ها

۱۰۸ مبحث چهارم: عناصر مهم مدل مدیریت بر قلوب (تکلیف‌مداری رهبر)

۱۰۸ مقدمه

۱۰۸ مفهوم تکلیف در اندیشه دینی

۱۱۰ آثار تکلیف‌مداری رهبر

۱۱۰ ۱. تصویر اهداف بلندمدت و استراتژیک

۱۱۰ ۲. آرامش روحی در تکلیف‌مداری

۱۱۱ ۳. خودکنترلی در تکلیف‌مداری

۱۱۳ تکلیف‌مداری امام خمینی در عمل

۱۱۴ ۱. تکلیف‌مداری در هجرت

۱۱۴ ۲. تکلیف‌مداری امام خمینی(ره) و برخورد متحجران با ایشان

۱۱۵ ۳. عمل به تکلیف در تمام اوقات

۱۱۶ ○ خلاصه مبحث

۱۱۷ ○ پرسش‌ها

۱۱۸ مبحث پنجم: عناصر مهم مدل مدیریت بر قلوب (مردم‌داری رهبر)

۱۱۸ مقدمه

۱۱۸ مفهوم مردم و ملت

۱۲۰ ملت ایران، چهره منور تاریخ اسلام

۱۲۱ رابطه رهبر و مدیران با مردم

۱۲۳ جهت‌گیری رهبران و مدیران مردم‌دار

۱۲۵ خیرخواهی مدیران در الگوی هرم معکوس

۱۲۶ ویژگی‌های ملت مطلوب در مدیریت بر قلوب

۱۲۷	۱. ایمان و تحول درونی
۱۲۹	۲. اسلام‌خواهی
۱۳۰	۳. بیداری و رشد دینی و سیاسی
۱۳۰	۴. الگوی ملل مستضعف جهان
۱۳۱	مردم‌داری امام خمینی(ره) در عمل
۱۳۲	۱. هم‌سطح شدن با مردم فقیر
۱۳۳	۲. ساخت پناهگاه و برخورد امام خمینی(ره)
۱۳۳	۳. گریه امام به خاطر مردم
۱۳۴	۴. تعطیلی نماز جماعت به خاطر نجات مردم
۱۳۵	۵. رسیدگی به نیازمندان
۱۳۵	۶. گردن‌بند ازدواج زن ایتالیایی بر گردن فرزند شهید
۱۳۶	○ خلاصه مبحث
۱۳۶	○ پرسش‌ها
۱۳۷	فصل چهارم: الگوی رهبری اسلامی (رویکرد، مفاهیم، عناصر و ویژگی‌ها)
۱۳۷	مبحث اول: رویکرد و مفاهیم رهبری از منظر امام خمینی(ره)
۱۳۷	مقدمه
۱۳۸	رویکرد امام خمینی(ره) به رهبری
۱۳۸	مفاهیم رهبری از منظر امام خمینی(ره)
۱۳۸	۱. رهبری، یعنی خدمت و رهبر، یعنی خادم
۱۳۹	خدمت خالصانه
۱۴۱	مدیریت خدمت‌مدار و شاخص‌های آن در فرهنگ اسلامی
۱۴۱	الف) روحیه خدمتگزاری و نفع‌رسانی
۱۴۲	ب) تحمل زحمت دیگران
۱۴۲	ج) تأمین نیاز مردم
۱۴۳	د) نوع‌دوستی و دردمندی با مردم
۱۴۴	۲. رهبری، یعنی برادری و رهبر، یعنی برادر
۱۴۴	۳. رهبری، یعنی ایثارگری و رهبر، یعنی ایثارگر
۱۴۵	رابطه ایثارگری و رهبری در فرهنگ اسلامی
۱۴۶	۴. رهبری، یعنی بصیرت و رهبر، یعنی بصیر و هوشمند
۱۴۹	○ خلاصه مبحث
۱۵۰	○ پرسش‌ها
۱۵۱	مبحث دوم: الگوی رهبری در فرهنگ اسلامی
۱۵۱	مقدمه

۱۵۱	عناصر مهم الگوی رهبری اسلامی
۱۵۱	الف) آگاهی به زمان
۱۵۴	ب) مردم‌شناسی
۱۵۴	مردم‌شناسی پیامبر (ص)
۱۵۵	مردم‌شناسی علی (ع)
۱۵۶	مردم‌شناسی امام خمینی (ره)
۱۵۶	۱. تأکید امام بر اجتماع ملت ایران و نبودن تفرقه میان آنها
۱۵۷	۲. توصیه امام به مدیران عالی کشور درباره توجه به مردم
۱۵۷	۳. امام خمینی (ره) در بیمارستان قلب به فکر ملت است
۱۵۸	ج) جاذبه رهبری
۱۶۱	د) پیشگامی رهبر
۱۶۳	ه) ایمان به هدف
۱۶۶	○ خلاصه مبحث
۱۶۷	○ پرسش‌ها
۱۶۸	مبحث سوم: ویژگی‌های رهبران و مدیران اسلامی از نگاه امام خمینی (ره)
۱۶۸	مقدمه
۱۶۸	ویژگی‌های رهبران و مدیران اسلامی
۱۶۹	الف) تزکیه، ایمان و تقوا
۱۷۱	نمونه‌هایی از مدیران مؤمن و متقی
۱۷۲	ب) ساده‌زیستی
۱۷۲	نمونه ساده‌زیستی در رفتار رهبران و مدیران
۱۷۳	ج) اعتماد به نفس
۱۷۴	روش‌های دستیابی به خوداتکایی
۱۷۴	- باید خود گم‌کرده را پیدا کنیم
۱۷۵	- خوداتکایی با ضعف سازگاری ندارد
۱۷۶	- اعتماد به خدا، اعتماد به نفس را در پی دارد
۱۷۶	د) صبر و استقامت
۱۷۷	○ خلاصه مبحث
۱۷۸	○ پرسش‌ها
۱۷۹	مبحث چهارم: مدیریت امام خمینی (ره) از نگاه برخی از رهبران و مدیران
۱۷۹	مقدمه
۱۷۹	۱. خاطره‌ای از مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)
۱۸۱	۲. خاطره‌ای از یک سردار شهید ارتش
۱۸۲	۳. خاطره‌ای از یک فرمانده نظامی

۱۸۴	○ خلاصه مبحث
۱۸۴	○ پرسش‌ها
۱۸۵	خاتمه
۱۸۵	مباحث ویژه الگوی رهبری امام خمینی(ره)
۱۸۵	مبحث اول: تحلیل مسائل مهم دوران رهبری امام خمینی(ره) (مسئله دولت موقت بازرگان و...)
۱۸۵	مقدمه
۱۸۶	الف) مسئله دولت موقت
۱۸۶	چگونگی انتخاب بازرگان
۱۸۷	تحلیل دینی و مدیریتی الگوی رهبری امام خمینی(ره) در مسئله
۱۸۸	مبانی دینی تصمیم امام خمینی(ره)
۱۹۱	ب) مسئله ریاست‌جمهوری بنی‌صدر
۱۹۱	روند انتخاب بنی‌صدر به ریاست‌جمهوری
۱۹۳	تحلیل دینی و مدیریتی الگوی رهبری امام خمینی(ره) در مسئله
۱۹۵	○ خلاصه مبحث
۱۹۶	○ پرسش‌ها
۱۹۷	مبحث دوم: تحلیل مسائل دوران رهبری امام خمینی(ره) (مسئله تسخیر لانه جاسوسی آمریکا و...)
۱۹۷	مقدمه
۱۹۸	۱. تسخیر سفارتخانه آمریکا
۱۹۹	تحلیل دینی و مدیریتی الگوی رهبری امام خمینی(ره) در مسئله
۲۰۱	۲. مسئله ارتداد سلمان رشدی
۲۰۱	ماجرای سلمان رشدی و آیات شیطانی
۲۰۲	تحلیل دینی و مدیریتی الگوی رهبری امام در مسئله
۲۰۵	۳. مسئله طرح جهانی اسلام با نامه امام خمینی(ره) به گورباچف
۲۰۵	صدور معنوی انقلاب
۲۰۷	تحلیل دینی و مدیریتی مسئله
۲۰۹	○ خلاصه مبحث
۲۰۹	○ پرسش‌ها
۲۱۱	منابع و مأخذ
۲۱۷	نمایه آیات و روایات
۲۲۱	نمایه موضوعات
۲۳۰	نمایه اعلام
۲۳۳	نمایه مکان‌ها